

تۈرت ماۋىسىداى شىنجاڭغا نازار
ئۆل نامالايي ئۆزۈپ شىنجاڭغا كۆز جىبەرۋ

قورعاس اۋدانى

ىلە اڭغارىندا ۋار مەزگىلدە اشىلغان گۈلدەر

دەردۇ سىياقتى قوسالىقى قۇربىلعلارىن جالغاندان سالىدى.

ساياحات كاسبىنىڭ دامۇي جەرگىلىكتى ورنىد-

داعى ەگنىشى ـ ماللىشاردى ”كوركەمدىك ەكونومىي-كاسىنىڭ“ پايداسىنا كەنەلتتى.
”كورىنىس ۋىڭىرد-نىڭ نەگىزدىك قۇربىلعلارى بارغان سايىن جاقسا-رېپ، فۇشۇشانغا كەلىپ گۆل تاماشالايتىن سايپ-حاتىشلار بارغان سايىن كۈبەيدى، مەنىڭ قالىنام دا قامپايدى“ ، ـ دەدى جۇڭخۇا فۇشۇۋشان تاۋىنىڭ ەتەگىندەگى داشېگوۋ اۋىلى تاۋخۇا قىستانىڭ تۇر-ىنى اجى تۇرسۇنجان جۇزىنەن كۆلكى ەسېپ.
بېىل ونىڭ ماللىشار شاتىتى ساياجايىن اشقاننا 9 جىل بولدى، جاقىقى جىلداردان بەرى، ول ماللىشار شاتىتى ساياجايىنان جىلىنا 300 مىڭ يۇانغا جۇقق كىرىس كىرگىزدى.

2019 ـ جىلى داشېگوۋ اۋىلى ساۋدانگەر شاقىد-رېپ قارجى ەنگىزۋ ارقىلى ىلە تاۋيۋان ەادەنپەت ـ ساياحات قارجى قوشۇ، دامىتۇ شەكتى سەرىكتەستد-گىىن قۇردى، سەرىكتەستىك سىول جىلىي اۋىل ـ قىستاق كەشەنى نىسانى ـ تاۋخۇا قىستانىن جوبىلادى، بۇل حالقتىق تۇسەلحانا، گۈلدى القاپ، جەمسى ورمانى بازاسى، لۇڭخوۋ ەرۋجايى، مادەنپەت جاسامپازدىعى بازاسى سىندى 5 ۈلكەن بولىكتى قامتىدى.

ئېىر تۇتاس جوبالاۋ ارقىلى وسى قىستانقاتاعى حالقتىق تۇسەلحانالاردىڭ بارلىعى جۇبېجوۋ ۈلگىد-سىندەگى قۇربلىس بەينەسىندە سالىنغان، اق قابىر-عالى، قارا كوك قالغىنئاق كەرېشىتى ۈيلەر داڭغاعازا ورتادا جانعا تىنىشتىق سىيلايدى.
داشېگوۋ اۋىلدىق پارتكومنىڭ شۇجىي رىن ي بىلاي دەپ تانىستىر-دى: تاۋخۇا قىستاعى شاپتول گۈلى، لاۋاندا گۈلى سىندى ىبزال بايلىققا سۇيەنىپ، وسى زامانىى اۋىل شارۋاشلىعى، سەپىل ـ سەرۋەن، ەرەكشە ساياحات، باۋ ـ باقشالى الەۋمەتتىك اۋماق ئېىر تۇلعالانغان اۋىل ـ قىستاق باۋ ـ باقشا كەشەنىن قالىپتاستىردى. تاۋخۇا قىستاعى ىلە اڭغارىنداى ”كوركەم-دىك ەكونومىكاسىنىڭ“ قىشام كورىنىسى. كوكتەم-دە ىلدەە ورنىك گۈلدەيدى، بۇكىل ەلدىڭ جەر ـ

ەكونومىكاسىنىڭ جوعارى ساپالى دامۇنىنىڭ ”تىرە-كەرەك. كاسپورىندار، اسىرەسە، جاڭادان قۇربىلغان كاسپورىندار وسى زامانىى كاسپورىن ئۆزىمى قۇ-رىلىسنى كۇشەيتىپ، زاڭدىق يە باسقارۋ قۇرلىمىن كەمەلدەندىرېپ، بازارلانغان جۇمسى مەحائىزىمىن اقاۋسۇز داندىرېپ، كاسپورىنداردى باسقارۋ قابىلەتنى، دەڭگەيىن ۇزدىكىسىز جوعارىلاتۋ كەرەك.

ما شىڭرۇي تەكسىىرۇ ـ زەرەتتەۋ بارىسىندا بىلاي دەپ باسا دارىپتەدى: شىنجاڭ جۇڭگو ۈلگىد-سىندەگى وسىزامانداندىرۇ قۇربلىسنى جەدەل ىلگە-رىلەتۇدە مەمەلكەت مەنىشىڭىندەگى مال ـ مۇلىك-تىڭ، مەمەلكەت مەنىشىڭىندەگى كاسپورىنداردىڭ بورىش پەن مىندەتتى اناعۇرلىم ويداعىداي ارقالاپ، نەگىزگى قوسىندىق رولىن شىن مانىندە ساۋلەلدە-ندىرۇن قاجەت ەتەدى. قالىڭ مەمەلكەت مەنىشىڭىد-ەگى كاسپورىندار نەگىزگى تاقىرىپتىق تارىيەدە باس شۇجى شى جىنپىڭنىڭ مەمەلكەت مەنىشىڭىندە-گى كاسپورىنداردىڭ جىيىڭ رەفورماسى، دامۇي جانە پارتيا قۇربلىسى جونىدەگى ماڭغىزدى بايىمداۋلاردىن ۇزدىكىسىز ئىشكەرىلەي ۇيرەنىپ، جەتە ئئۇسىنىپ، شىنجاڭنىڭ مەمەلكەتتى قۇدەرتتەندىرۇ قۇربلىسىنداعى، ۇلتتى گۈلدەندىرۇ بارىسىنداعى ستراتەگىيالىق ورنىن كوزدەپ، نەگىزدى ۇزدىكىسىز بەكەمدەپ، باسىم-دەقتى نىعايتىپ، كۇش ـ قۋاتتى زورايىتىپ، جاڭا داۋىر-دەگى جاڭا جورىقتا ۇزدىكىسىز جاڭا ناتىجە جاراتۋ كەرەك. پارتيا قۇربلىسى ارقىلى جەتەكىشلىك ەتۇدى كۇشەيتىپ، پارتيانىڭ مەمەلكەت مەنىشىڭىد-ەگى كاسپورىندارعا جاپپاي باسىشلىغىنا تاباندى بولپ جانە ونى كۇشەيتىپ، پارتيا ۇيىمىنىڭ كاسپو-رىنداردىڭ رەفورماسى مەن دامۇنداعى باسشىلىق ۇيتقىلىق رولىن تولىق ساۋلەلەندىرېپ، نازاردى ستراتەگىيالىق جاۋبىسىزدىك، كاسپ سالاسى ارقىلى جەتەكىشلىك ەتۇ، مەمەلكەت شارۋاشلىعى جانە حالق تۇرمىسى، الەۋمەتتىك قىزمەت وتەۋ سىياقتى فونكىتسيالارعا شوغر لاندىرېپ، ئقۇيىندى ۇزدىكىسىز يگەرېپ، ولقىلىقتاردى تولىقتاپ، الىسىز تۇستاردى كۇشەيتىپ، پارتيا قۇربلىسى مەن شارۋاشلىقتىڭ قوس باعتتا توعسۇن ىلگەرلەتۇ بارىسىندا جوعا-رى ساپالى دامۇدى جۇزەگە اسىرۇ كەرەك. مەمەلە-كەت مەنىشىڭىندەگى كاسپورىندار رەفورماسىن تەرەڭدەتتېپ، جاڭا كەزەكتى مەمەلكەت مەنىشىڭىد-ەگى كاسپورىندار رەفورماسىن تەرەڭدەتۇ،

(باسى 1 ـ بەتتە)
دامۇ ستراتەگىيالارىن ئقۇيىلىستىرۇدى نىعايتىپ، ۇزارا ئىيمىدى سەلبەستىكتى تەرەڭدەتسېپ، دامۇدى، گۈلدەنۇدى بىرگە جوسبارلاپ، جۇڭگو مەن قازاقستاننىڭ ۇرپاقتار بويى دوس، جوعارى دەڭگەيدە ۇزارا سەنەتنىن، بەينەت پەن زەينەتتى بىرگە وتكەرەتن تاعدىرلاى ورتاق تۇلعالىسن قۇرۇدى ىلگەرلەتۇى كەرەك.

شى جىنپىڭ بىلاي دەپ باسا دارىپتەدى: دەربەس، وزىنە ـ ۇزى قوجايىن بولغان، حا-ۋىسىز، ورنىقتى، دامىپ، گۈلدەنگەن قازاقستان جۇڭگو مەن قازاقستان ەكى ەل حالقىنىڭ ورتاق مۇددەسىنە ۇيلەسەدى. جۇڭگو جاق قازاقستاد-نىڭ مەمەلكەت تاۋەلسىزدىگىن، يەلىك ۇقىمىن، تەرىرىتورىيا تۇتاستىمىن قورعاۋىن تاباندىلىقپەن قولدايدى، قازاقستاننىڭ ۇز ەلىنىڭ مەمەلكەت جاعدايىنا ۇيلەستەنن دامۇ جولىمەن ئجۇرۇىن قولدايدى. مەن ”ئېىر بەلدەۋ، ئېىر جولدى“ بىرگە قۇرۇ باستانامىسن العا قويىغان 10 جىلدىان بەرى جۇڭگو مەن قازاقستان نەشە ونداعان ما-ڭىزدى سەلبەستىك نىسانىن تابىستى جۇرگىزېپ، ەكى ەل حالقنى يىگىلىككە كەنەلدىرېپ، بىرگە دامۇدى جەبەيدى. ەكى جىاق ەكونومىكا ـ ساۋدا، قارجى قوشۇ، اۋىل شارۋاشلىعى، اۋتو-كولىك جاساۋ جانە ەنەرگيا سىياقتى سالالارداعى سەلبەستىكتى كەڭەيتىپ، ۇلاستىرۇدى، تۇتامد-تىرۇدى تەرەڭدەتسېپ، قۇرلىق ـ تەڭىز بىرلەسپە تاسمالىن جەبەپ، ەلەكتىروندى ساۋدا سستەرى، جاڭئالق اشۇ، ئىرى ساندى مالمەت سىياقتى جاڭا سالالارداعى سەلبەستىكتى كەڭەيتىپ، ۇزارا مادەنىيەت ورتالىقتارىن قۇرۇدى جانە ۇيان شەبەر-جانامىس اشۇدى تىياناقتاندىرۇدى مىقتى يگەرېپ، ۇزارا ۇيزاسىز بارۇ كەلسىمىنە قول قويىسۇدى وراي تىنىپ، گۇمانىيتارلىق اۋىس ـ كۇيىستى، سەلبەستىكتى كۇشەيتىپ، حالق تىلدە-گى نەگىزىن تەرەڭدەي بەكەمدەۋى كەرەك.

قازاقستان جاقىتىڭ 2024 ـ جىلى جۇڭگودا قا-زاقستان ساياحات جىلىن وتكىزۇىن قارسى الامىز. قازاقستاننىڭ شى ـ اندا تۇراتىن باس كونسۇلحاناسىنىڭ اشلۇى ەكى ەلدىڭ جەرگە-لىكتى ورنىدارنىڭ اۋىس ـ كۇيىسىن پارەمەندى جەبەيتىندىگىنە سەنەمەن. ەكى جاق تاغى اچىا-رات قۇرالدارنىڭ اۋىس ـ كۇيىسىن، سەلبەستە-گىن كۇشەيتىپ، جۇڭگو ـ قازاقستان دوستىمە-نىڭ جىكيايالارنى بىرگە ويداعىداي بايانداۋى كەرەك.

شى جىنپىڭ بىلاي دەپ اتاپ كورسەتتى: جۇڭگو ـ ورتا ازيا مەحائىزىمىندە ۋار ەلدىڭ قا-زىرگى قاجەتى مەن بولاشاق دامۇىن كوزدەي وتىرېپ، ۇزارا ئىيەدى سەلبەستىكتى كۇشەي-تىپ، بىرگە گۈلدەنىپ ـ كوركەيۇدى جەبەۋ ماقسات ەتلىدى. الدا وتكىزىلەتن جۇڭگو ـ ورتا ازيا باسشىلار ۇماجىلىسى بەلەستىك مانگە يە، جۇڭگونىڭ ورتا ازيامەن سەلبەستىگىنىڭ جاڭا داۋىرگە قادام تاستاۋىن ىلگەرلەتەدى. جۇڭگو جاق قازاقستاندى قامىتغان ورتا ازىاداعى ۋار ەلمەن جۇمىلا كۇش شىعارېپ، بىرگە اقىلداسىپ،

(باسى 3 ـ بەتتە)

2021 ـ جىلى شىنجاڭ مۇراجايىنىڭ ”شىنجاڭ قاشقار ايماعى مۇراجايىندا ساقتالغان 8” ئىرى كاسپ سالاىى شوغىرىن“ قالىپتاستىرۇ-دى، وسىزاماندانغان كاسپ سالاىسى جۇيەسىن قۇرۇدى مىقتاپ ارقاۋ ەتېپ، جاڭئالق اشۇ قابىلەتنن قۇلىشنا كۇشەيتىپ، ەسك اشۇ دەڭگەيىن ۇزدىكىسىز جوعارىلاتىپ، وڭىرلىك ورنى مەن ەنەرگيا بايلىعى باسىمىدىن كاسپ سالاىسى باسىمىدىنعا، دامۇ باسىم-دەغىنىنا اينالدىرىۇدى جەدەلدەتسېپ، مەمەلكەتتىڭ اسىردى. اناعۇرلىم كوپ جىبەك جولى اسىلدارى ”شىرت ۇقىندا جاتقان“ قويىمادان شىعىپ، جاستىق اجارىن قايتالاي ايگىلەدى.

سوممەن بىرگە، شىنجاڭ مۇراجايى باستا-ماشلىدىق رولىن تولىق ساۋلەلەندىرېپ، بۇكىل شىنجاڭداعى ۋراقايىسى ايماق، وىلىس، قالا مۇ-راجايىلارنىڭ مادەنى ەسكەرتكىشتەردى قالىپنا كەلتىرۇننە بەلسەنە كومەكتەستى. بېىل وسى مۇ-راجايدا ساقتالغان بايىرىى كىتاپتاردى، توقما بۇيىمىداردى قالىپنا كەلتىرۇنى جەتەكىشلىك ەتتى. بۇكىل شىنجاڭنىڭ جەر ـ جەرىندەگى مۇ-راجايىلاردىڭ جاڭا كورمەلەرى بىركەس ـ بىركەس جارقاقتا شىعىپ، كورمەلىك بۇيىمدار، زەرەتتەۋگە قاتناستى.

بىرگە قۇرېپ، جۇڭگو ـ ورتا ازيا مەحائىزىمىن 6 ەلدىڭ ئىشكەرىلەي سەلبەستىك جاساسۇن ىل-گەرلەتەتنن ماڭىزدى تۇمەر ەتسې تۇلعالاۋدى قالايدى.

توقايەۋ مىنالاردى ئېىلدىردى: جۇڭگو ـ ورتا ازيا باسشىلار ماجىلىسىنە قاتناىسۇ ۋارى جۇڭگودا مەمەلكەتتىك ساپاردا بولۇ ۇشىن ۇسى-نىس بويىشىا شى ـ انعا كەلگەنمە قاتتى قۇانىش-تامەن. ئتوراعا شى جىنپىڭنىڭ جۇڭگوعا باسىش-لىق ەتسې، ۇلى تابىستارعا قول جەتكىزگەندىد-ىكىن قۇتتىقтайمىن، جۇڭگونىڭ اناعۇرلىم نۇرلى بولاشاققا جەتەتىنىنە سەنەمەن. مەن ئتوراعا شى جىنپىڭنىڭ قازاقستان ـ جۇڭگو قارىم ـ قاتد-ناسىنا بەرگەن باعاسىن، سونداي ـ اق ەكى ەلدىڭ سەلبەستىگىن اناعۇرلىم كۇشەيتۇ جونىد-دەگى ۇسىنىستارىن بۇكىلدەي قۇتتايىمىن. جۇڭگو قازاقستاننىڭ سىرتقا باعتاتعان ساياساتىندا ەرەكشە ماڭغىزدى ورنىغا يە، قازاقستان مەن جۇڭگونىڭ قارىم ـ قاتناسى تەرەڭ دوستىق پەن ۇزارا بەرىك سەنىمدى تىياناق ەتكىىن، مۇندا ورتاق نىسانا جانە مىندەت بار. قازاقستان جاق جۇڭگو جاقپەن بىرگە قازاقستان مەن جۇڭگونىڭ ماڭگىلىك جاپپاي ستراتەگىيالىق سە-رىكتەستىك قارىم ـ قاتناسىن اناعۇرلىم كۇشەي-تىپ، ەكى جاقىتىڭ ساۋدا ـ ساتتىق، ساياحات، گۇمانىيتارلىق سستەر، جەرگىلىكتى ورنىدار سىياقتى ۋار سالاداعى سەلبەستىگىن كەڭەيتىپ، قازاقستان مەن جۇڭگونىڭ جاڭا ”التىن 30 جىلدى“ باستاۋىنا اناعۇرلىم بەرىك نەگىز و-رى. ئاۋتۇدى قالايدى. قازاقستان مەن جۇڭگونىڭ ۇزارا ۇيزاسىز بارۇ كەلسىمىنە قول قويغاندىمە-ئا ايرىقشا قۇانامەن، بۇل ەكى جاقىتىڭ بارىس ـ كەلسىن پارەمەندى جەبەيدى. ”ئېىر بەلدەۋ، ئېىر جولدى“ بىرگە قۇرۇى ـ ۇلى باستاما، قازاقستان جاق بۇعان ۇزدىكىسىز بەلسەندى ات سالىسادى. قازىرگى كۇردەلى حالقارالىق جاع-دايدا ئتوراعا شى جىنپىڭنىڭ الەمدىك دامۇ باس-تاماسىن، الەمدىك حاۋىپسىزدىك باستاماسىن، الەمدىك وركەنپەت باستاماسىن العا قويۇى ما-ڭىزدى ۇمان الادى، قازاقستان جاق مۇنى بەل-سەندى قولدايدى، وسى جونىدە جۇڭگو جاقپەن تىلدەسۇدى، سستەستىكتى كۇشەيتۇدى قالايدى. قازاقستان جاق جۇڭگو جاقپەن بىرگە جۇڭگو ـ ورتا ازيا مەحائىزىمىنن تولىق پايدالا-نىپ، ئوگىردىڭ حاۋىپسىزدىگىن، ورنىقتىلىمىن جانە دامۇىن بىرگە جەبەۋدى قالايدى.

كەڭەستەن سوڭ ەكى ەلدىڭ مەمەلكەت باسشىلارى ‹‹جۇڭخۇا حالق رەسپۇبلىكاسى مەن قازاقستان رەسپۇبلىكاسىنىڭ بىرلەسكەن مالىم-دەمەسىنىن›› قول قويىپ، ەكونومىكا ـ ساۋدا، ەنەرگيا، قاتناس، اۋىل شارۋاشلىعى، ۇزارا ۇلاستىرۇ ـ تۇتاستىرۇ، گۇمانىيتارلىق سستەر، جەرگىلىكتى ورنىدار سىياقتى سالالارداعى كوپتە-گەن ەكى جاقىتى سەلبەستىك حۇجاتنا قول قويىلۇىنا بىرگە كۇا بولدى.

ساي جى، ۋاڭ يى، چىن كاڭ قاتارلىلار جوعاردىعى قىيىملارعا قاتناستى.

مادەنى ەسكەرتكىشتەر ۇزدىكىسىز ‹‹جاڭالانىپ وتىردى››، ۋازىر مادەنى ەسكەرتكىشكە مادەنى ەسكەرتكىشتى قالىپنا كەلتىرۇ شەبەرلەرنىڭ قان ـ تەرى سىڭىرلىگەن. 3 ـ ايدىڭ سوڭىندا 2022 ـ جىلى بۇكىل مەمەلكەتتىك مادەنى ەسكەرتكىش سالاسىنىڭ كاسىپتىك شەبەرلىك جارسىنىدا شىنجاڭدىق مادەنى ەسكەرتكىشتەردى قالىپنا كەلتىرۇ شەبەرى جوۋ جىبو مەن شى لىياڭ سىبىلققا يە بولدى. الدىڭغىسى قىزىل مىڭ ۇيىدى زەرەتتەۋ بولمىشەسىنىڭ قاىبرعا سۇرەتتەرىن قالىپنا كەلتىرۇ شەبەرى، سوڭغىسى شىنجاڭ مۇراجايد-نىڭ قولا جابىدىقتاردى قالىپنا كەلتىرۇ شەبەرى.

ۋان جىيە سۇيىنە بىلاي دەدى: ”بۇرىن بىزدە 3 — 4 ادام عانا بار بولاتىن، قازىر 20 مادەنى ەسكەرتكىشتەردى قالىپنا كەلتىرۇ شەبە-رى بار، ولاردىڭ جارىتىسى 90۰ ـ جىلداردىڭ تۇلەگى‘. مادەنى ەسكەرتكىشتەردى قالىپنا كەلتىرۇ جاڭادان تۇلەجىپ كەلە جاتقان كاسىپ“.

زوۋ يىڭجىيە — توقما بۇيىمىداردى قالىپنا كەلتىرۇ شەبەرى، وسى كاسىپپەن شۇغىلدانغاننا 6 جىلعا تايادى، مۇراجايدا ساقتالغان كوپتەگەن اسىلداردى قالىپنا كەلتىرۇگە قاتناسقان، ونىڭ شەبەرلىگىن قىزمەتتەستەرىنىڭ بارلىقى القايدى. ول شىن جۇرەكتەن بىلاي دەدى: ”مادەنى ەسكەرتكىشتەردى قالىپنا كەلتىرۇ بارىسىندا بۇ-رىنقى زامانداغى شەبەرلەر مەن ڭخىستىك اتتاپ تىلدەسكەندەي بولپ، قالىپنا كەلتىرگەن سايىن ۇناتامەن. قىزمەتتەستەرىمنىڭ كوپى جاستار، كوپشىلىك جاستىق جالىنىن بايىرىعى مادەنى ەسكەرتكىشتەردى قالىپنا كەلتىرۇ مەن توغىستىردى“.